

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

OPERATIVNE SMJERNICE

**ZA PROCJENU UPRAVLJAČKIH INFORMACIONIH SISTEMA
BANKE**

- PREDNACRT -

Sadržaj:

1. UVOD	3
2. PROCJENA VRIJEDNOSTI IMOVINE I OBVEZA BANKE ZA POTREBE RESTRUKTURIRANJA.....	4
2.1. Vrijednovanje prije restrukturiranja.....	5
2.1.1. Vrijednovanje 1	5
2.1.2. Vrijednovanje 2	6
2.1.3. Privremeno vrijednovanje.....	9
2.2. Vrijednovanje 3 - vrijednovanje nakon restrukturiranja	10
3. VAŽNOST UPRAVLJAČKIH INFORMACIJSKIH SISTEMA	10
4. PREGLED NEOPHODNIH PODATAKA ZA POTREBE USPOREDNE ANALIZE	12
4.1. Pojam, svrha i sadržaj	12
4.2. Format i rokovi za pružanje podataka i informacija	14
5. PROCJENA UPRAVLJAČKIH INFORMACIJSKIH SISTEMA	14
5.1. Samoprocjena dostupnih podataka i informacija od strane banke	14
5.2. Pristup procjeni	14
5.2.1. Interni bančini kapaciteti agregiranja podataka	15
5.2.2. Interni modeli vrijednovanja i njihov međuodnos s Pregledom neophodnih podataka	15
5.3. Način i kriteriji procjene	16
6. ROKOVI	18
PRILOG 1. Struktura pregleda neophodnih podataka.....	18

Na osnovu člana 184. stav (5) Zakona o bankama („Službene novine Federacije BiH”, broj 27/17), člana 19. stav (1) tačka c) Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH”, broj 75/17) i člana 12. stav (1) tačka d) Statuta Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH”, broj 3/18), Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj __.__.2025. godine donosi

OPERATIVNE SMJERNICE ZA PROCJENU UPRAVLJAČKIH INFORMACIJSKIH SISTEMA BANKE

1. UVOD

Postupak restrukturiranja banke ne može se pokrenuti prije nego što se obavi procjena vrijednosti imovine i obveza banke¹. Također, postupak otpisa ili konverzije instrumenata kapitala banke, ako se otpis ili konverzija obavljaju neovisno o postupku restrukturiranja banke, ne mogu se izvršiti prije nego što se obavi procjena vrijednosti imovine i obveza banke.

Procjena vrijednosti imovine i obveza treba pružiti Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Agencija) odgovarajuće informacije i podatke o: (i) ispunjenosti uvjeta za restrukturiranje banke ili uvjeta za otpis ili konverziju instrumenata kapitala, (ii) izboru odgovarajućeg(ih) instrumen(a)ta i mjera restrukturiranja, uključujući i otpis ili konverziju instrumenata kapitala ako su ispunjeni uvjeti i (iii) osigurati da su svi gubici banke u potpunosti prikazani u poslovnim knjigama i finansijskim izvještajima sačinjenim na dan poduzimanja aktivnosti restrukturiranja². Kako bi se dobio nepristrani i objektivni uvid u stanje banke prije formalnog pokretanja postupka restrukturiranja, Zakon o bankama je propisao da ovu procjenu obavlja neovisni procjenitelj na način kako je detaljnije propisano Odlukom o uvjetima i načinu vršenja neovisne procjene vrijednosti imovine i obveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke.

Ovaj dokument definiše aktivnosti koje banke trebaju poduzeti kako bi njihovi upravljački informacijski sistemi bili u stanju u kratkom roku neovisnom procjenitelju ili Agenciji pružiti točne i konzistentne podatke i informacije kojima će se osigurati sveobuhvatna procjena vrijednosti imovine i obveza banke prije pokretanja postupka restrukturiranja. Pravovremena, fer i realna procjena vrijednosti imovine i obveza banke je od iznimne važnosti za donošenje ispravne odluke o restrukturiranju banke, djelotvornosti mjera i instrumenata restrukturiranja, te za efikasno postizanje ciljeva restrukturiranja³. Ovaj dokument definiše kriterije i zahtjeve prema bankama na temelju kojeg će Agencija u fazi planiranja restrukturiranja (izrade i ažuriranja

¹ Zakon o bankama, čl. 189.st.1.

² Zakon o bankama, čl. 189.st.2. i Odluka o uvjetima i načinu vršenja neovisne procjene vrijednosti imovine i obveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke, čl. 6. st.1.

³ Ciljevi restrukturiranja su: (i) osiguravanje kontinuiteta ključnih funkcija;

(ii) izbjegavanje većeg štetnog učinka na finansijsku stabilnost, posebno sprječavanjem širenja štetnih učinaka na finansijski sistem, uključujući i njihovo širenje na tržišnu infrastrukturu, te održavanje tržišne discipline;

(iii) zaštita javnih sredstava tako da se na najmanju moguću mjeru svede oslanjanje na javnu finansijsku pomoć;

(iv) zaštita deponenata koji imaju osigurane depozite i (v) zaštita sredstava i imovine klijenata - Zakon o bankama, čl.180.

planova restrukturiranja) u sklopu procjene mogućnosti restrukturiranja banke⁴ procjenjivati sposobnost i kapacitete bančinih upravljačkih informacijskih sistema za pravovremeno pružanje točnih i potpunih podataka i informacija neovisnom procjenitelju ili Agenciji u slučaju restrukturiranja banke. Zahtjevi iz ovog dokumenta odnose se samo na banke za koje je planom restrukturiranja predviđena primjena mjere i instrumen(a)ta restrukturiranja.

2. PROCJENA VRIJEDNOSTI IMOVINE I OBVEZA BANKE ZA POTREBE RESTRUKTURIRANJA

U postupku restrukturiranja banke postoje tri vrste procjene vrijednosti imovine i obveza banke (vrjednovanja⁵):

1. Vrjednovanje 1 - kojim se utvrđuje da li su ispunjeni uvjeti za otpis ili konverziju instrumenata kapitala, odnosno jesu li ispunjeni uvjeti za restrukturiranje banke;
2. Vrjednovanje 2 - kojim se dobivaju informacije o mjerama restrukturiranja i instrumentima restrukturiranja, uključujući i otpis ili konverziju instrumenata kapitala ako su ispunjeni uvjeti;
3. Vrjednovanje 3 - kojim se utvrđuje da li su povjerioci i dioničari banke pretrpjeli veće gubitke u postupku restrukturiranja u odnosu na postupak stečaja.

Pored toga može se izvršiti i Privremeno vrjednovanje⁶ u određenim iznimnim situacijama, imajući u vidu hitnost postupka i druge okolnosti koje opravdavaju obavljanje privremenog vrjednovanja. Privremeno vrjednovanje se odnosi samo na Vrjednovanje 1 i Vrjednovanje 2, dok se Vrjednovanje 3 ne može obaviti u sklopu privremenog vrjednovanja.

Vrjednovanje 1 i Vrjednovanje 2 spadaju u grupu vrjednovanja **prije** restrukturiranja banke⁷, dok je Vrjednovanje 3 vrjednovanje **nakon** restrukturiranja banke⁸, odnosno nakon primjene mjera i instrumenata restrukturiranja banke.

U Zakonu o bankama i Odluci o neovisnoj procjeni vrijednosti imovine i obveza banke nije napravljena podjela vrjednovanja prema kategorijama 1, 2 i 3, već je vrjednovanje podijeljeno u dvije grupe: (i) vrjednovanje **prije** pokretanja postupka restrukturiranja i (ii) vrjednovanje **nakon** pokretanja postupka restrukturiranja, te privremeno vrjednovanje u iznimnim situacijama, imajući u vidu hitnost postupka i druge okolnosti koje opravdavaju obavljanje privremenog vrjednovanja. Zbog boljeg razumijevanja svrhe svakog vrjednovanja, a sve u kontekstu ovih Operativnih smjernica, u nastavku se daje kratki opis i svrha pojedinog vrjednovanja.

⁴ Zakon o bankama, čl.184.st. pod k) i Odluka o procjeni mogućnosti restrukturiranja banke i bankarske grupe, čl. 11.

⁵ U daljnjem tekstu, radi jednostavnosti, umjesto naziva „procjena vrijednosti imovine i obveza banke“ može se koristiti naziv „vrjednovanje“ i on ima isti smisao i značenje kao termin „procjena vrijednosti imovine i obveza banke“ kako je propisano Zakonom o bankama i/ili Odlukom o uvjetima i načinu vršenja neovisne procjene vrijednosti imovine i obveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke.

⁶ Zakon o bankama, čl. 189.st.12.

⁷ Zakon o bankama, čl. 189.st.2.

⁸ Zakon o bankama, čl. 212.st.1.

2.1. Vrjednovanje prije restrukturiranja

Da bi se nad bankom mogao pokrenuti postupak restrukturiranja, prema članu 188.st.1. Zakona o bankama potrebno je ispuniti sve sljedeće uvjete:

1. Agencija je utvrdila da je stanje banke takvo da banka ne može ili vjerojatno neće moći nastaviti poslovanje,
2. nije razumno očekivati da bi bilo koja druga mjera banke ili osobe iz privatnog sektora ili mjere nadzora, uključujući i mjere rane intervencije, ili mjere otpisa ili konverzije instrumenata kapitala, mogle u razumnom roku otkloniti smetnje za nastavak poslovanja banke, uzimajući u obzir sve okolnosti pojedinačnog slučaja i
3. restrukturiranje banke je u javnom interesu.

2.1.1. Vrjednovanje 1

Iz formulacije pod tačkom 2. prethodnog stava vidljivo je da se „mjere otpisa ili konverzije instrumenata kapitala“ mogu poduzimati prije otvaranja postupka restrukturiranja. Međutim, prije poduzimanja mjera otpisa ili konverzije instrumenata kapitala potrebno je napraviti procjenu vrijednosti imovine i obveza banke koje se naziva Vrjednovanje 1.

Vrjednovanje 1 je propisano članom 189.st.2. Zakona o bankama: „*Procjena iz stava (1) ovoga člana obavlja se radi pružanja odgovarajućih informacija i podataka Agenciji za utvrđivanje ispunjenosti uvjeta za restrukturiranje banke ili uvjeta za otpis ili konverziju instrumenata kapitala, odnosno izbor odgovarajućeg instrumenta i mjere restrukturiranja, odnosno otpisa ili konverzije instrumenata kapitala ako utvrdi da su ispunjeni ovi uvjeti, kao i radi osiguranja da su svi gubici banke u potpunosti prikazani u poslovnim knjigama i financijskim izvještajima ove banke, sačinjenim na dan poduzimanja aktivnosti restrukturiranja*“. Podcrtani tekst se odnosi na Vrjednovanje 1.

Vrjednovanje 1 ima dvostruku funkciju. Prva funkcija je pružanje informacija Agenciji jesu li zadovoljeni uvjeti za provođenje mjera otpisa ili konverzije instrumenata kapitala, tj. mogu li se mjerama otpisa ili konverzije instrumenata kapitala u potpunosti riješiti problemi u poslovanju banke. Kako se u trenutku angažiranja neovisnog procjenitelja koji će provesti Vrjednovanje 1 (ili od strane Agencije u iznimnim slučajevima) ne može sa sigurnošću znati hoće li te mjere otpisa ili konverzije instrumenata kapitala biti dovoljne kako bi se kapitalno stabiliziralo poslovanje banke, dodatna obveza neovisnog procjenitelja je procjena jesu li se ispunili uvjeti za otvaranje postupka restrukturiranja banke. Dakle, druga funkcija Vrjednovanja 1 je procjena da li su ispunjeni uvjeti za otvaranje postupka restrukturiranja banke.

Na primjer, u slučaju da će mjere otpisa ili konverzije instrumenata kapitala biti dovoljne za stabiliziranje poslovanja banke, tada će Vrjednovanje 1 utvrditi da su ispunjeni uvjeti za primjenu mjera otpisa ili konverzije instrumenata kapitala, te da nisu ispunjeni uvjeti za otvaranje postupka restrukturiranja banke jer će se primjenom prethodnih mjera stabilizirati poslovanje banke. Dakle, u ovom slučaju provodi se vrjednovanje imovine i obveza banke od strane

neovisnog procjenitelja ili Agencije - Vrjednovanje 1, ali se neće pokretati postupak restrukturiranja banke⁹.

Otpis ili konverzija instrumenata kapitala propisana je članom 186.st.1. Zakona o bankama, gdje je jasno propisano da se ona može izvršiti neovisno od mjera restrukturiranja, ali i zajedno s provedbom mjera restrukturiranja ako su ispunjeni uvjeti za restrukturiranje banke. Ali, sukladno stavu 5. prethodno navedenog člana 186.¹⁰ Zakona o bankama, Agencija je dužna osigurati neovisnu procjenu imovine i obveza banke - Vrjednovanje 1.

Pretpostavimo u drugom primjeru da mjere otpisa ili konverzije instrumenata kapitala neće biti dovoljne za stabiliziranje poslovanja banke. Tada će Vrjednovanje 1 utvrditi da nisu ispunjeni uvjeti za primjenu mjera otpisa ili konverzije instrumenata kapitala jer se njihovom samostalnom primjenom neće riješiti problemi banke. Nadalje, Vrjednovanje 1 će tada utvrditi da su ispunjeni uvjeti za otvaranje postupka restrukturiranja banke jer se primjenom isključivo mjera otpisa ili konverzije instrumenata kapitala neće moći stabilizirati poslovanje banke, odnosno da je restrukturiranje banke nužno. Međutim, sama konstatacija da su ispunjeni uvjeti za otvaranje postupka restrukturiranja banke ne znači ništa ako se neće odmah poduzimati i druge mjere radi ispunjenja ciljeva restrukturiranja. Stoga, u ovakvom slučaju se Vrjednovanje 1 transformira u Vrjednovanje 2 sa svim ciljevima koje Vrjednovanje 2 treba ispuniti.

Angažman neovisnog procjenitelja ima dvije funkcije, odnosno zadatka. Prvi je da utvrdi mogu li se mjerama otpisa ili konverzije kapitala ukloniti smetnje za nastavak poslovanja (stabilizaciju poslovanja banke), a drugi da utvrdi jesu li ispunjeni uvjeti za otvaranje postupka restrukturiranja nad bankom. Agencija treba angažirati neovisnog procjenitelja u uvjetima kada dvoji (nije sigurna, ali sve upućuje na to) da je stanje banke takvo da banka ne može ili vjerojatno neće moći nastaviti poslovanje, da je restrukturiranje banke u javnom interesu, a da istodobno nije razumno očekivati da bi bilo koja druga mjera banke ili osobe iz privatnog sektora ili mjere nadzora, uključujući i mjere rane intervencije, mogle u razumnom roku otkloniti smetnje za nastavak poslovanja banke.

Datum procjene vrijednosti imovine i obveza banke u sklopu ovog vrjednovanja je datum koji je najbliži datumu otpisa ili konverzije instrumenata kapitala¹¹.

2.1.2. Vrjednovanje 2

Prema članu 189.st.2. Zakona o bankama: *„Procjena iz stava (1) ovoga člana obavlja se radi pružanja odgovarajućih informacija i podataka Agenciji za utvrđivanje ispunjenosti uvjeta za restrukturiranje banke ili uvjeta za otpis ili konverziju instrumenata kapitala, odnosno izbor odgovarajućeg instrumenta i mjere restrukturiranja, odnosno otpisa ili konverzije instrumenata kapitala ako utvrdi da su ispunjeni ovi uvjeti, kao i radi osiguranja da su svi gubici banke u*

⁹ Na temelju dostupnog iskustva i prakse, vrlo je rijetko da su mjere otpisa ili konverzije instrumenata kapitala dovoljne za stabiliziranje poslovanja banke pa Vrjednovanje 1 obično ukazuje da je potrebno otvoriti postupak restrukturiranja banke. Tada se Vrjednovanje 1 automatski transformira u Vrjednovanje 2.

¹⁰ „Prije nego što izvrši ovlaštenje otpisa ili konverzije instrumenata kapitala, Agencija je dužna osigurati nezavisnu procjenu imovine i obveza banke...”

¹¹ Odluka o uvjetima i načinu vršenja neovisne procjene vrijednosti imovine i obveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke, čl.8.st.1.

potpunosti prikazani u poslovnim knjigama i financijskim izvještajima ove banke, sačinjenim na dan poduzimanja aktivnosti restrukturiranja“, podcrtani tekst se odnosi na Vrijednovanje 2. Vrijednovanje 2 bi trebalo pružiti sljedeće informacije Agenciji kao nadležnom tijelu za restrukturiranje banaka:

- A. Pružanje informacija radi donošenja odluke o odgovarajućoj mjeri i instrumentima restrukturiranja koje je potrebno poduzeti.

Na temelju ovih informacija Agencija procjenjuje da li su predviđene mjere i instrument(i) restrukturiranja iz plana restrukturiranja odgovarajući i prikladni za banku. Agencija će prije obavljanja vrijednovanja obavijestiti neovisnog procjenitelja o instrumentima restrukturiranja i mjerama predviđenim planom restrukturiranja banke, odnosno o drugim planiranim mjerama i instrumentima restrukturiranja¹², što znači da Agencija može zahtijevati od neovisnog procjenitelja da, pored mjera i instrumenta restrukturiranja predviđenih planom restrukturiranja procijeni utjecaj i nekih drugih instrumenata i mjera restrukturiranja koji se u tom trenutku mogu činiti prikladnim i odgovarajućim¹³.

Na temelju primljenih informacija odnosno naloga od strane Agencije, neovisni procjenitelj dužan je izvršiti procjenu utjecaja primjene različitih instrumenata i mjera restrukturiranja na gotovinske tokove banke, odnosno na financijski položaj banke, kao i na kapital i kapitalne zahtjeve. Ovdje je bitno istaknuti da neovisni procjenitelj treba procijeniti i utjecaj pojedinih mjera i instrumenata restrukturiranja s aspekta „zaštitnih mjera¹⁴“, tj. uzimajući u obzir da niti jedan dioničar i povjerilac banke (uključujući i Agenciju za osiguranje depozita BiH - AODBiH, ako je financirala restrukturiranje banke) ne bi trebao pretrpjeti veće gubitke u restrukturiranju banke, nego što bi ih pretrpio u slučaju stečaja banke. To je jedan od kriterija za konačan odabir mjera i instrumenta restrukturiranja koji bi se primijenili u postupku donošenja odluke o restrukturiranju banke.

- B. Ako se koristi ovlast za otpis ili konverziju relevantnih instrumenata kapitala, pružanje informacija za donošenje odluke o mjeri u kojoj se poduzima poništavanje ili razvodnjavanje dionica ili drugih vlasničkih instrumenata, te u kojoj mjeri je potrebno otpisati, odnosno konvertirati pojedine elemente kapitala radi pokrića gubitaka banke ili njene dokapitalizacije.

Mjere otpisa ili konverzije instrumenata kapitala mogu se izvršavati bez otvaranja postupka restrukturiranja, što je objašnjeno u prethodnom potpoglavlju, pa se tada radi o Vrednovanju 1. Međutim, otpis ili konverzija instrumenata kapitala se mogu vršiti i u

¹² Član 15. stav 1. Odluke o uvjetima i načinu vršenja neovisne procjene vrijednosti imovine i obveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke

¹³ U trenutku otvaranja postupka restrukturiranja nad bankom, okruženje i uvjeti mogu biti značajno izmijenjeni nego što su bili u trenutku izrade/ažuriranja plana restrukturiranja pa ova mogućnost postoji kao opcija, a sve u cilju kako bi se izabrale one mjere i instrumenti restrukturiranja koji mogu najbolje ispuniti ciljeve restrukturiranja u datom trenutku.

¹⁴ Vidi član 213. Zakona o bankama.

postupka restrukturiranja banke, pa se to onda procjenjuje u sklopu Vrijednovanja 2. Naime, prema općem načelu restrukturiranja banaka, gubitke prvo snose dioničari banke, a nakon njih povjerioci banke i to tako da se osigura jednak tretman povjerilaca čija su potraživanja u istom isplatnom redu u postupku likvidacije i stečaja¹⁵.

- C. Ako se primjenjuje instrument unutrašnjeg restrukturiranja, pružanje informacija radi donošenja odluke o mjeri u kojoj se otpisuju ili konvertiraju prihvatljive obveze.
- D. Ako se primjenjuje instrument banke za posebne namjene ili instrument odvajanja imovine, pružanje informacija radi donošenja odluke o imovini, pravima, obvezama ili dionicama ili drugim vlasničkim instrumentima koje je potrebno prenijeti, te radi donošenja odluke o vrijednosti svih naknada koje je potrebno platiti banci u restrukturiranju ili, ovisno o slučaju, vlasnicima dionica ili drugih vlasničkih instrumenata.
- E. Ako se primjenjuje instrument prodaje poslovanja, odnosno imovine, prava i obveza pružanje informacija radi donošenja odluke o imovini, pravima, obvezama ili dionicama ili ostalim vlasničkim instrumentima koje je potrebno prenijeti, te pružanju informacija Agenciji kako bi se mogli utvrditi komercijalni uvjeti.
- F. Osigurati da su svi gubici imovine u potpunosti utvrđeni u trenutku kada se primjenjuju instrumenti restrukturiranja ili koriste ovlasti za otpis ili konverziju relevantnih instrumenata kapitala.

U sklopu procjene vrijednosti imovine i obveza banke neovisni procjenitelj je dužan rasporediti povjerioce banke po redovima prioriteta sukladno zakonskim propisima¹⁶ koji reguliraju provođenje postupka likvidacije i stečaja i to tako da se utvrdi:

- a) vrijednost potraživanja u svakom redu prioriteta;
- b) ukupan iznos sredstava koji bi bio isplaćen po redovima prioriteta, ako bi nad bankom bio proveden postupak likvidacije ili stečaja.

U sklopu obavljanja Vrijednovanja 2, neovisni procjenitelj uzima u obzir i moguća potraživanja Agencije za osiguranje depozita BiH i osoba koje bi sudjelovale u financiranju restrukturiranja banke na temelju nadoknade troškova u vezi s provođenjem postupka restrukturiranja, kao i troškove kamata i naknada za eventualno korištenje kredita, garancija i drugih prihvatljivih oblika podrške banaka i ostalih trećih strana koji su osigurani u banci za financiranje restrukturiranja¹⁷.

Datum procjene vrijednosti imovine i obveza banke ovog vrijednovanja je datum koji je najbliži datumu očekivane odluke Agencije o pokretanju postupka restrukturiranja¹⁸.

¹⁵ Zakon o bankama, čl. 181.

¹⁶ Zakon o bankama, čl. 227.

¹⁷ Odluka o uvjetima i načinu vršenja neovisne procjene vrijednosti imovine i obveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke, čl. 15. st. 4.

¹⁸ Odluka o uvjetima i načinu vršenja neovisne procjene vrijednosti imovine i obveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke, čl.8.st.1.

2.1.3. Privremeno vrjednovanje

Zbog prirode bankarskog poslovanja, te vrlo brzih i naglih promjena uvjeta poslovanja banke naročito kada dolazi do pogoršanja poslovanja banke koja je već u problemima, a u cilju efikasnijeg ostvarivanja zakonom propisanih ciljeva restrukturiranja, sprečavanja štetnih utjecaja na financijsku stabilnost i realni sektor, ponekad je potrebno hitno otvaranje postupka restrukturiranja banke. Kako je propisani zakonski preduvjet za otvaranje postupka restrukturiranja banke obavljanje procjene vrijednosti imovine i obveza od strane neovisnog procjenitelja, ponekad se može doći u raskorak između što hitnije potrebe za otvaranjem postupka restrukturiranja banke i vremenskog roka u kojem procjena od strane neovisnog procjenitelja može biti obavljena. Zbog takvih slučajeva postoji zakonska mogućnost obavljanja privremene procjene vrijednosti imovine i obveza banke, koja omogućava pokretanje postupka restrukturiranja banke i primjenu mjera i instrumenta restrukturiranja i prije završetka potpune i konačne procjene.

Prema odredbama člana 189.st.12. Zakona o bankama, u takvim slučajevima hitnosti, moguće je prihvatiti privremenu procjenu vrjednovanja od strane neovisnog procjenitelja, ali i procjenu vrjednovanja sačinjenu od strane Agencije, kao podlogu za otvaranje postupka restrukturiranja i primjenu mjera i instrumenata restrukturiranja. Međutim, zakonske odredbe nalažu da je, usprkos tome što je na temelju privremene procjene pokrenut postupak restrukturiranja i već primijenjene mjere i instrumenti restrukturiranja nad bankom, potrebno napraviti konačno vrjednovanje (Vrjednovanje 1 i Vrjednovanje 2) od strane neovisnog procjenitelja. Iako Zakon i Odluka ne navode eksplicitni rok u kojem je potrebno napraviti konačno vrjednovanje od strane neovisnog procjenitelja, jer je zakonska formulacija „*dužno izvršiti konačnu procjenu neposredno nakon što se ispune odgovarajući uvjeti*“, podrazumijeva se da je isto potrebno napraviti što prije, čim to prilike i okolnosti dopuste. Konačno vrjednovanje se može napraviti i prije Vrjednovanja 3, ali se može napraviti i skupa s Vrjednovanjem 3 i to od strane istog neovisnog procjenitelja, ali u tom slučaju ta vrjednovanja trebaju biti odvojena.

Neovisni procjenitelj je dužan u privremenom vrednovanju uključiti i rezerve za dodatne gubitke zbog nepouzdanosti privremenog vrjednovanja. Utvrđivanje rezervi za dodatne gubitke se odnosi i na Agenciju, ako vrjednovanje od strane Agencije ima svrhu privremenog vrjednovanja. Suština zahtjeva za uključivanje dodatnih rezervi za gubitke u sklopu privremenog vrjednovanja je zbog zahtjeva da bi svi gubici trebali biti identificirani i iskazani u procjeni vrijednosti imovine i obveza. Kako je upitno koliko bi privremeno vrjednovanje zbog hitnosti postupka uspjelo identificirati sve gubitke, odnosno koliko je pouzdano, tako se nalažu dodatne rezerve za gubitke. Međutim, ako se u konačnici pokaže da je vrijednost imovine i obveza banke utvrđena konačnom procjenom veća od vrijednosti utvrđene privremenom procjenom, tada Agencija može povećati iznose potraživanja povjerilaca ili dioničara koji će biti otpisani primjenom instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja, odnosno naložiti banci za posebne namjene ili društvu za upravljanje imovinom kod primjene instrumenta odvajanja imovine da izvrši dodatno plaćanje banci, odnosno dioničarima po osnovi prijenosa dionica, imovine ili obveza.

Mogućnost privremenog vrjednovanja se odnosi samo na Vrjednovanje 1 i Vrjednovanje 2, dok to nije moguće za Vrjednovanje 3. Svi zahtjevi koje bi Vrjednovanje 1 i Vrjednovanje 2 trebali

ispuniti vrijede i za privremeno vrjednovanje, u mjeri koliko su oni primjenjivi zbog hitnosti situacije i posebnih okolnosti.

2.2. Vrjednovanje 3 - vrjednovanje nakon restrukturiranja

Zakon o bankama¹⁹ nalaže da se odmah nakon što su primijenjeni instrumenti restrukturiranja, ili provedeni otpis i konverzija bez otvaranja postupka restrukturiranja, obavi procjena s ciljem utvrđivanja da li bi dioničari i povjerioci banke bili u povoljnijem položaju da je umjesto postupka restrukturiranja pokrenut stečajni postupak nad bankom. U ovom slučaju radi se o procjeni nakon restrukturiranja.

Svrha ove procjene je da se utvrdi da li bi dioničari i povjerioci banke, uključujući i AODBiH, pretrpjeli veće gubitke u postupku restrukturiranja banke nego što bi ih pretrpjeli u stečajnom postupku banke. Prema članu 213.st.3. Zakona o bankama, ako se utvrdi da je bilo koji dioničar ili povjerilac, uključujući i AODBiH u slučaju da je sudjelovala u financiranju restrukturiranja banke, pretrpio veće gubitke nego što bi ih pretrpio u stečajnom postupku, ima pravo na plaćanje razlike do visine gubitaka koje bi pretrpjeli u stečajnom postupku.

Ova procjena se naziva Vrjednovanje 3 i njom se utvrđuje i dokazuje da li bi dioničari i povjerioci banke, odnosno AODBiH, bili u povoljnijem položaju da je umjesto postupka restrukturiranja nad bankom pokrenut stečajni postupak, što je jedno od temeljnih načela²⁰ regulatornog okvira restrukturiranja banaka u FBiH.

Vrjednovanje 3 se obavlja sa podacima na referentni datum, tj. datum kada je doneseno rješenje o otvaranju postupka restrukturiranja²¹. Vrjednovanje 3 može obaviti isti neovisni procjenitelj koji je obavio i konačno Vrjednovanje 2 (u slučaju da je rađeno privremeno vrjednovanje), ali tada ta vrjednovanja trebaju biti razdvojena.

3. VAŽNOST UPRAVLJAČKIH INFORMACIJSKIH SISTEMA

Upravljački informacijski sistemi (eng. *Management information systems - MIS*) općenito se mogu definirati kao skup podataka, informacija i procesa koji su uspostavljeni i održavani od strane banke radi organiziranja, agregiranja i brzog pružanja visokokvalitetnih podataka i informacija potrebnih kao podrška za donošenje odluka unutar banke. Na temelju prethodno navedenog, svaka banka na određeni način ima uspostavljene upravljačke informacijske sisteme koji joj pružaju podlogu za donošenje odluka.

Međutim, sveobuhvatnost, brzina i djelotvornost pružanja potrebnih podataka se razlikuje od banke do banke, kao što se razlikuje njihova organizacija i tehničko-tehnološka podrška. Agencija nastoji osigurati da je banka u stanju u kratkom roku pružiti potpune i ažurne podatke i informacije neovisnom procjenitelju ili Agenciji za potrebe obavljanja procjene vrijednosti imovine i obveza banke prije restrukturiranja (Vrjednovanje 1 i Vrjednovanje 2), uključujući i

¹⁹ Zakon o bankama, čl. 212.st.1.

²⁰ Tzv. Zaštitna mjera ili eng. *No Creditor Worse Off principle - NCWO*

²¹ Odluka o uvjetima i načinu vršenja neovisne procjene vrijednosti imovine i obveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke, čl.18.st.3.

procjenu da li bi dioničari i povjerioci banke pretrpjeli veće gubitke u restrukturiranju banke, nego što bi ih pretrpjeli u slučaju stečaja banke (Vrjednovanje 3).

Kako bi vrjednovanja mogla ispuniti svoje ciljeve, neophodno je da neovisni procjenitelj ili Agencija raspolažu s točnim, potpunim i ažurnim podacima i informacijama potrebnim za realnu i fer procjenu vrijednosti imovine i obveza banke prije restrukturiranja. Na takav način se osiguravaju pretpostavke za donošenje ispravne odluke o mjerama i instrumentima restrukturiranja, kao i o njihovoj djelotvornosti, te za ispunjavanje ciljeva restrukturiranja. Potrebni podaci i informacije trebaju biti raspoloživi u kratkom roku, jer donošenje odgovarajućih odluka o restrukturiranju banke se odvija u vrlo kratkom vremenskom razdoblju i ima izravan utjecaj na uspješnost primjene strategije restrukturiranja.

U tom smislu Agencija nastoji da u fazi planiranja restrukturiranja utvrdi u kojoj mjeri su upravljački informacijski sistemi banke sposobni pružiti potrebne podatke i informacije u točnom i cjelovitom formatu, ali i u kratkom vremenu. Agencija, između ostalog, posebno treba utvrditi²²:

- adekvatnost informacijskih sistema s aspekta mogućnosti brzog donošenja odluka, obezbjeđenja točnih i potpunih informacija u vezi s ključnim linijama poslovanja i ključnim funkcijama;
- sposobnost informacijskih sistema da pruže potrebne informacije za efikasno restrukturiranje banke u svakom trenutku, čak i u uvjetima koji se brzo mijenjaju;
- u kojoj mjeri banka ili grupa mogu osigurati kontinuitet svojih informacijskih sistema kako za banku tako i za novu banku, u slučaju kada su ključne funkcije i ključne linije poslovanja odvojene od ostatka poslovnih aktivnosti;
- u kojoj mjeri su banka ili grupa uspostavile odgovarajuće postupke koji omogućavaju pružanje informacija o deponentima i iznosu osiguranih depozita;
- sposobnost banke ili grupe da dostavi informacije za procjenu i utvrđivanje potrebnog iznosa otpisa ili dokapitalizacije.

Procjena vrijednosti imovine i obveza banke temelji se na svim podacima i informacijama koje su dostupne na datum kada se sačinjava procjena, a koja treba biti što bliže datumu očekivane odluke Agencije o pokretanju postupka restrukturiranja. Najvažniji izvori informacija su:²³

- podaci i informacije iz financijskih i regulatornih izvještaja banke za period koji je najbliži datumu procjene vrijednosti;
- objašnjenje ključnih metodologija, pretpostavki i ocjena koje banka koristi za pripremu financijskih i regulatornih izvještaja;
- podaci i informacije iz poslovnih knjiga i evidencija banke;
- procjena financijskog stanja banke izvršena od strane Agencije i podaci i informacije koje je Agencija prikupila putem posrednog ili neposrednog nadzora za ažuriranje plana restrukturiranja;
- podaci i informacije koje su dostupne na tržištu;
- zaključci koje je donio neovisni procjenitelj iz razgovora s upravom banke i revizorima;

²² Odluka o procjeni mogućnosti restrukturiranja banke i bankarske grupe, čl. 11.

²³ Odluka o uvjetima i načinu vršenja neovisne procjene vrijednosti imovine i obveza banke prije i u toku postupka restrukturiranja banke, čl.9.

- usporedba kvalitete aktive banke s kvalitetom aktive bankarskog sektora, kada je to relevantno;
- slične neovisne procjene drugih neovisnih procjenitelja;
- historijski podaci i informacije, ako su iz njih isključene okolnosti koje nisu od značaja za konkretnu procjenu, a u obzir su uzete okolnosti koje su od značaja za procjenu i
- analiza trendova, adekvatno prilagođena na način odražavanja konkretne okolnosti banke.

Gore navedeni izvori nisu jedini za procjenu vrijednosti imovine i obveza banke, te da se prema potrebi mogu uključivati i drugi relevantni izvori. Neovisni procjenitelj ili Agencija samostalno odlučuju koji podaci i informacije su relevantni za potrebe procjene, ali činjenica je da najveći broj podataka i informacija treba pružiti banka. U tom smislu, neovisni procjenitelj ili Agencija su upućeni na izvore banke, te se oslanjaju na interne kapacitete, koji bi trebali omogućiti određivanje najprikladnije metode vrjednovanja koje mogu počivati na internim modelima banke, uzimajući u obzir bančin sistem upravljanja rizicima i kvalitetu dostupnih podataka i informacija.

S druge strane, obaveza Agencije je da u skladu sa Zakonom o bankama²⁴ u postupku planiranja restrukturiranja pri procjeni mogućnosti restrukturiranja provjeri „adekvatnost upravljanja rizicima informacijskog sistema u vezi s osiguravanjem pristupa informacijama i podacima neophodnim za provedbu postupka restrukturiranja“ iz čega, već u razdoblju redovnog poslovanja banke, tj. u fazi planiranja restrukturiranja, proizlazi potreba za pripremu pravilnog i točnog vrjednovanja u restrukturiranju.

Zbog svega navedenog, od posebne važnosti je unaprjeđenje bančinih upravljačkih sistema kako bi oni bili u stanju ispuniti zahtjeve za pravilnu i točnu procjenu vrijednosti imovine i obveza banke u slučaju restrukturiranja. U tom smislu, u ovom se dokumentu navode postupci koje bi banka trebala implementirati kako bi Agencija bila u stanju procijeniti da li su kapaciteti upravljačkih informacijskih sistema sposobni ispuniti propisane zahtjeve.

4. PREGLED NEOPHODNIH PODATAKA ZA POTREBE USPOREDNE ANALIZE

4.1. Pojam, svrha i sadržaj

Pregled neophodnih podataka, koji je Prilog 1. ovih Operativnih smjernica, definira podatke i informacije u obliku podataka (podatkovnih polja) za jedinstvenu usporednu analizu (eng. *single benchmarking*), za koju se očekuje da će biti korisna za obavljanje ekonomskog vrjednovanja prije restrukturiranja²⁵. Pregled neophodnih podataka odražava očekivanja Agencije u vezi podataka i informacija za podržavanje pouzdanog vrjednovanja prije restrukturiranja, te ne

²⁴ Čl.184.st. pod k)

²⁵ Vrjednovanje 2 treba biti fer, oprezno i realno; usmjereno je na određivanje ekonomske (a ne knjigovodstvene) vrijednosti imovine i obveza, uzimajući u obzir primjenjivu strategiju restrukturiranja, kako bi se realno prezentirala financijska pozicija banke u kontekstu mogućnosti i rizika s kojima se suočava. U tu svrhu, procjenitelj može koristiti sve relevantne podatke koji se odnose na datum procjene. Određivanje ekonomske vrijednosti imovine i obveza usmjereno je na potpuno priznavanje gubitaka, u skladu s ciljevima restrukturiranja internog podnošenja gubitaka restrukturiranja i zaštite javnih sredstava.

predstavlja dodatne izvještajne zahtjeve, a njegova korist može biti i neizravna kada podupire rezultate internih modela vrjednovanja.

Pregled neophodnih podataka upućuje i na važnost svakog podatka za potrebe vrjednovanja dodjeljujući im određenu razinu prioriteta:

- prioritet 1 - podaci koji se smatraju ključnim za vrjednovanje;
- prioritet 2 - podaci koji se mogu smatrati materijalno značajnim za vrjednovanje; razina važnosti svakog podatkovnog polja za vrjednovanje ovisi o specifičnim okolnostima restrukturiranja i utvrđuje se ovisno o pojedinom slučaju.
- prioritet 3 - podaci koji mogu imati dodatnu vrijednost za vrjednovanje, ali se ne pretpostavlja da će nužno imati značajan utjecaj na rezultate vrjednovanja.

Ovisno o pojedinom slučaju, pored podataka i informacija uključenih u Pregled neophodnih podataka, Agencija može tražiti od banaka i druge informacije koje smatra relevantnim za potrebe vrjednovanja, a može odlučiti da pojedine podatke iz Pregleda neophodnih podataka ne koristi bez obzira na njihov predefinirani prioritet, ako ista nisu relevantna za vrjednovanje.

Pregled neophodnih podataka daje standardne opise za svaki podatak relevantan za vrjednovanje, za koje bi među bankama trebalo postojati jedinstveno razumijevanje njegovog značenja i temelji se, u mjeri u kojoj je to moguće, na postojećim definicijama propisanim u okviru supervizorskog i izvještajnog okvira.

Podatke koje banke već dostavljaju Agenciji u sklopu supervizorskog i izvještajnog okvira i za koje postoji točan opis tog podatka (podatkovnog polja), treba upisivati na istovjetan način i Agencija neće posebno procjenjivati sposobnost banke za dostavu tih podataka. Međutim, u slučajevima kada se Pregled neophodnih podataka referira na definicije koje nisu primjenjive na određenu banku, tada banke trebaju pružiti podatke i informacije za koje Agencija smatra da podliježu toj definiciji. Jedinstveno razumijevanje definicija pomaže i dopunjuje upotrebu internih modela vrjednovanja za provođenje vrjednovanja prije restrukturiranja. Uzimajući to u obzir, Pregled neophodnih podataka ne sadrži uvijek detaljne definicije, već opise npr. različitih vrsta imovine, kolaterala i obveza, te svaki pojedini slučaj zahtijeva pažljivo razmatranje.

Pregled neophodnih podataka služi isključivo za usporednu analizu i obuhvaća imovinu, obveze i vanbilansne pozicije. Za obveze, Pregled neophodnih podataka se temelji na podacima i informacijama propisanim Uputstvom o načinu sačinjavanja izvještaja koje banka dostavlja za potrebe izrade i ažuriranja plana restrukturiranja banke.

U Pregledu neophodnih podataka jedan dio se odnosi na opće podatke i informacije za potrebe financijske dubinske analize (*eng. due diligence-a*) banke radi podrške vrednovanju. Međutim, nisu sadržani svi podaci i informacije koje se odnose na vrjednovanje kapitala, što je važno kod utvrđivanja post-konverzijske vrijednosti kapitala u slučaju primjene instrumenta unutrašnjeg restrukturiranja (*bail-in-a*). Ipak, od banaka se očekuje da imaju kapacitet podržati takvu vrstu vrjednovanja, na primjer, kada se koristi DCF metodologija. Takvo vrjednovanje će zahtijevati poslovni plan s projekcijama računa dobiti i gubitka banke, planovima izvora financiranja, rizične aktive i planovima kapitala.

4.2. Format i rokovi za pružanje podataka i informacija

Pregled neophodnih podataka ne definira određeni format koji banke trebaju koristiti za pružanje podataka i informacija Agenciji ili neovisnom procjenitelju, već se bankama dozvoljava korištenje bilo kojeg formata koji se inače koristi pri vrednovanju i koji će omogućiti procjenitelju korištenje uobičajenih modela i metodologija vrjednovanja.

Kako bi se moglo provesti pouzdano vrjednovanje na temelju visokokvalitetnih podataka, banka treba agregirati posljednje dostupne podatke²⁶ koji su prošli interne kontrole i validacijske procese, osiguravajući njihovu usklađenost s računovodstvenim evidencijama i/ili s drugim informacijama koje se objavljuju interno ili eksterno.

Agencija će procjenjivati sposobnost i kapacitete bančinih upravljačkih informacijskih sistema da li su u stanju u kratkom roku pružiti visokokvalitetne podatke i informacije za potrebe vrjednovanja u restrukturiranju.

5. PROCJENA UPRAVLJAČKIH INFORMACIJSKIH SISTEMA

5.1. Samoprocjena dostupnih podataka i informacija od strane banke

Banke trebaju provesti samoprocjenu dostupnih podataka i informacija s Pregledom neophodnih podataka, izvršiti usporedbu rezultata samoprocjene s Pregledom neophodnih podataka (tj. obaviti usporednu analizu) i dostaviti rezultate samoprocjene Agenciji najkasnije u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovih Operativnih smjernica. Osim navedenog, potrebno je da banka Agenciji dostavi i akcioni plan usklađivanja s Pregledom neophodnih podataka u roku od mjesec dana od roka za obavljanje samoprocjene, te da na polugodišnjoj osnovi izvještava o realizaciji akcionog plana.

Samoprocjena treba biti provedena i za pozicije koje su obuhvaćene bančnim internim modelima vrjednovanja radi provjere vjerodostojnosti modela, te da li se mogu smatrati prikladnim za vrjednovanje u restrukturiranju, kao i za pozicije koje nisu obuhvaćene internim modelima vrjednovanja. Bančina samoprocjena bi također trebala identificirati pozicije koje su materijalno značajne za vrjednovanje, te pripremiti i pružiti opise internih modela vrjednovanja koji su relevantni za vrjednovanje u restrukturiranju, metodologiju, svrhu za koju se podaci prikupljaju i obrađuju u svakom modelu, ulazne parametre i pretpostavke na kojima se temelje.

5.2. Pristup procjeni

Pristup procjeni upravljačkih informacijskih sistema od strane Agencije je u svojoj suštini usmjeren na unaprjeđenje internih kapaciteta banke kako bi se neovisnom procjenitelju ili Agenciji, u slučaju potrebe, omogućila brza dostupnost visokokvalitetnih podataka i informacija za potrebe vrjednovanja u restrukturiranju. Procjenom upravljačkih informacijskih sistema banke od strane Agencije, uključujući i zahtjeve navedene u ovom dokumentu, unaprjeđuju se interni kapaciteti banke. Stoga, pristup Agencije pri procjeni upravljačkih informacijskih sistema usmjerava se na bančine:

²⁶ Zato što datum procjene vrijednosti imovine i obveza treba biti datum koji je najbliži datumu očekivane odluke Agencije o pokretanju postupka restrukturiranja.

- a) kapacitete agregiranja podataka i
- b) odgovarajuće interne modele vrjednovanja.

U ovom pristupu se u najvećoj mogućoj mjeri polazi od načela proporcionalnosti, pa se tako traži odgovarajuća ravnoteža između potencijalnih troškova banke kako bi banka bila spremna za restrukturiranje, s jedne strane, te sposobnosti za provođenje pouzdanog restrukturiranja i postizanja ciljeva restrukturiranja, s druge strane. Zbog toga, koliko je god to moguće, polazi se od podataka i informacija koji su već dostupni, kao i od postojećih internih modela vrjednovanja banke koji su prikladni za vrjednovanje u restrukturiranju.

Kao dio zahtjeva za unaprjeđenje upravljačkih informacijskih sistema banke, koji se temelje na specifičnostima banke, Agencija će odrediti podatke i informacije koje bi banka trebala biti u mogućnosti u kratkom roku učitati u virtualnu podatkovnu sobu (eng. *Virtual Data Room*) u slučaju potrebe. Ovo se posebno odnosi na (i) imovinu i obveze koje se vrednuju na osnovi internih modela vrjednovanja, dokumentacije i priručnika banke u kojima se opisuju kriteriji, metodologija, pretpostavke, interni i eksterni ulazni parametri (uključujući njihove izvore) i scenariji; (ii) ostalu imovinu i obveze i podatke koje banka pruža koristeći Pregled neophodnih podataka za usporednu analizu. Agencija će u tom smislu procjenjivati spremnost banke za uspostavljanje virtualne podatkovne sobe u slučaju potrebe. Ukoliko banka nije u mogućnosti to uraditi, Agencija može zahtijevati uspostavu stalne virtualne podatkovne sobe.

5.2.1. Interni bančini kapaciteti agregiranja podataka

Radi osiguranja brzog pružanja podataka i informacija neovisnom procjenitelju ili Agenciji, veliku ulogu ima mogućnost agregiranja podataka koji su sadržani u raznim izvorima podataka unutar banke. Kada se npr. podaci koji se odnose na kredit povlače iz raznih izvora podataka, banka treba osigurati da se ti podaci mogu lako povezati s kreditom na temelju korištenja jedinstvenog identifikatora. Ukoliko se npr. ugovorni podaci o kreditu povlače iz jednog izvora podataka, a podaci o kolateralima iz drugog izvora podataka, oba skupa podataka trebaju imati jedinstveni identifikator, tako da neovisni procjenitelj ili Agencija može povezati ova dva skupa podataka s tim kreditom.

Ovaj pristup se temelji na supervizorskim načelima koji naglašavaju potrebu poboljšanja sposobnosti banaka za pružanje pravovremenog pristupa podacima.

5.2.2. Interni modeli vrjednovanja i njihov međuodnos s Pregledom neophodnih podataka

Pod internim modelima vrjednovanja u smislu ovog dokumenta podrazumijevaju se bilo koji bančini interni sistemi koji omogućuju procjenu knjigovodstvenih i ekonomskih vrijednosti za pojedine bilansne i vanbilansne pozicije, a koji se, uz određena usklađenja ako su potrebna, mogu koristiti za potrebe vrjednovanja prije restrukturiranja (u daljnjem tekstu: interni modeli vrjednovanja prikladni za vrjednovanje u restrukturiranju). Da bi se interni modeli vrjednovanja koji su prikladni za vrjednovanje u restrukturiranju uopće mogli koristiti, već u okviru planiranja restrukturiranja banka treba osigurati da neovisni procjenitelj bude u mogućnosti pregledati metodologiju na kojoj se temelje ti modeli i steći dubinsko razumijevanje ulaznih parametara,

kao i korištenih pretpostavki. Također, trebalo bi se omogućiti da se ulazni parametri modela vrjednovanja i/ili način izračuna mogu mijenjati, kako bi modeli vrjednovanja osigurali vrijednosti koje se mogu koristiti za vrjednovanje u restrukturiranju. Nadalje, treba voditi računa da procjenitelj može provoditi neke dodatne testove (npr. na temelju uzorka i/ili analizu usporedne grupe), kako bi bio siguran u rezultate modela. U tom smislu, banke trebaju biti spremne pružiti sve potrebne dodatne podatke i informacije koje će podržati navedeni proces.

Različiti načini korištenja Pregleda neophodnih podataka ovise od dostupnosti internih modela vrjednovanja koji su prikladni za vrjednovanje u restrukturiranju za svaku materijalnu bilansnu i vanbilansnu poziciju. Interni modeli vrjednovanja i Pregled neophodnih podataka se ne preklapaju, već postoji međuodnos, koji se može sažeti kako slijedi:

- a) Pozicije za koje postoje interni modeli vrjednovanja prikladni za vrjednovanje u restrukturiranju.

Kada postoje ovakvi modeli, Pregled neophodnih podataka se koristi radi utvrđivanja ulaznih parametara modela (za razliku od određenih pojedinačnih podataka) čime se podržavaju rezultati vrjednovanja. U slučaju internih modela vrjednovanja koji se primjenjuju na portfeljnoj (grupnoj) osnovi, Pregled neophodnih podataka se koristi za usporedbu relevantnih kategorija ulaznih parametara koji trebaju poduprijeti model kako bi ostvarivao pouzdane rezultate vrjednovanja. Posebno u ovom slučaju, dijelovi Pregleda neophodnih podataka koji su orijentirani na portfelj (informacije o portfelju, povijesne informacije, eventualno informacije iz financijske dubinske analize) mogu biti značajniji.

- b) Pozicije za koje ne postoje prikladni interni modeli vrjednovanja za sve ili pojedine materijalne bilansne ili vanbilansne pozicije.

U ovom slučaju Pregled neophodnih podataka prikazuje podatke i informacije za koje se očekuje da bi banka trebala biti u mogućnosti učiniti dostupnima neovisnom procjenitelju ili Agenciji na razini pojedine transakcije ili na razini portfelja ukoliko je potrebno.

5.3. Način i kriteriji procjene

Agencija će obavljati procjenu upravljačkih informacijskih sistema banke kroz provjeru:

1. **Sposobnosti** upravljačkih informacijskih sistema da **u svakom trenutku** mogu pružiti podatke i informacije neophodne za djelotvorno restrukturiranje banke, **čak i u slučaju uvjeta koji se brzo mijenjaju**. To uključuje sljedeće elemente:
 - a) jasno razgraničenje internih zaduženja unutar banke, kako je definirano internim politikama i procedurama, kao i usvajanje **odgovarajućih procesa i sistema** koji će omogućiti da se visokokvalitetni i cjeloviti podaci i informacije mogu u kratkom roku pružiti neovisnom procjenitelju ili Agenciji u slučaju potrebe. Kako bi se osigurala koordinacija unutar banke i djelotvorna komunikacija s neovisnim procjeniteljem ili Agencijom, banka treba odrediti **odgovornu osobu** za komunikaciju za potrebe vrjednovanja u restrukturiranju, kao i za vrijeme redovnog poslovanja;
 - b) **provođenje samoprocjene** od strane banke kako bi se utvrdili razni interni modeli vrjednovanja i izvori podataka za prikupljanje podataka i informacija relevantnih za potrebe vrjednovanja i usporedili s Pregledom neophodnih podataka;

- c) **održavanje cjelovitog i ažuriranog priručnika i dokumentacije za svaki interni model vrjednovanja koji je prikladan za vrjednovanje u restrukturiranju**, uključujući opis metodologije, kriterije, ulazne parametre, pretpostavke na kojima se temelji, te procedure za procjenjivanje i osiguravanje dizajna i operativne djelotvornosti za svaki relevantni interni model vrjednovanja. Navedena dokumentacija treba sadržavati i mogućnost za dodavanje dodatnih pretpostavki i ulaznih parametara, kako bi se omogućilo neovisnom procjenitelju da isto napravi u slučaju potrebe provođenja vrjednovanja;
- d) adekvatnost procedura za verifikaciju i osiguravanje kvalitete **korištenih podataka, metodologija, dizajna i operativne djelotvornosti** relevantnih internih modela vrjednovanja;
- e) adekvatnost procedura za **verifikaciju podataka, validaciju i ispravljanje**, ako je potrebno, kako bi se neovisnom procjenitelju ili Agenciji osigurali **visokokvalitetni podaci**;
- f) kapacitete za brzo pružanje podataka i informacija neovisnom procjenitelju ili Agenciji u slučaju potrebe, te sposobnost za brzo učitavanje prikupljenih podataka i informacija u virtualnu podatkovnu sobu u slučaju potrebe Isto podrazumijeva da Agencija u fazi planiranja restrukturiranja procjenjuje uspostavljene aranžmane, npr. ugovore i pružatelje usluga informacijske tehnologije, koje je banka uspostavila za ovu svrhu.

U provjeri gore navedenih elemenata Agencija može prema potrebi koristiti nalaze i zaključke organizacijskog dijela Agencije (Supervizije) koji se odnose procjenu internih modela vrjednovanja, sposobnosti agregiranja podataka, kao i druge nalaze i zaključke o poslovanju banke. Ako pojedini interni modeli vrjednovanja prikladni za vrjednovanje u restrukturiranju nisu obuhvaćeni u supervizorskim provjerama ili su od strane organizacijskog dijela za superviziju procijenjeni za druge namjene, a ne za namjenu koja je bitna organizacijskom dijelu Agencije nadležnom za restrukturiranje, tada organizacijski dio Agencije nadležan za restrukturiranje neće se u svojoj procjeni prikladnosti modela za vrjednovanje fokusirati na „validaciju modela“, već će provjeravati sistem upravljanja internim modelom vrjednovanja, uključujući ima li banka uspostavljene odgovarajuće procese kojima osigurava redovito testiranje i verifikaciju (od neovisnih strana unutar banke, npr. interne revizije ili od trećih strana), te točnost i pouzdanost metodologija i tehnika provođenja vrjednovanja u restrukturiranju.

Bančin sistem upravljanja treba osigurati redovitu provjeru relevantnih pretpostavki i ulaznih parametara, uključujući izvore informacija za provjeru dokumentacije modela, kako je već naznačeno pod d) u okviru ove tačke. Ako je potrebno mogu se provesti određena testiranja radi dobivanja određene razine sigurnosti.

Agencija može zahtijevati od banke da dostavi mišljenje neovisnog eksperta/vanjskog revizora o jednom ili više internih modela vrjednovanja prikladnih za vrjednovanje u restrukturiranju, ali isto ne utječe na pravo Agencije da zahtijeva dodatne provjere, niti to mišljenje prejudicira konačnu odluku Agencije.

2. Rezultata **testiranja** upravljačkih informacijskih sistema u **stresnim uvjetima**.

Testiranja će se uglavnom odnositi na testiranje simultanog korištenja internih kapaciteta za pružanje višestrukih podataka u kratkom vremenskom roku, npr. vezano za odljev depozita, upravljanje likvidnošću, praćenje tržišnih vrijednosti i slično. Dodatno, ovi scenariji mogu uključivati i stres procesa, ljudi i IT sistema, a rezultat testiranja može pokazati koji su dijelovi procesa povlačenja i prikupljanja podataka posebno ranjivi.

Smisao kreiranja scenarija je daljnji razvoj kapaciteta i djelotvornosti upravljačkih informacijskih sistema za potrebe vrjednovanja u restrukturiranju i pružanje visokokvalitetnih i ažurnih podataka i informacija u stresnim uvjetima.

Ako rezultati testiranja nisu ispunjeni, tada će Agencija zahtijevati od banke definiranje i usvajanje mjera kojima će se osigurati usklađenost s očekivanjima Agencije, a koji su proporcionalni prirodi i materijalnosti prepreka za opravdanost i mogućnost provođenja restrukturiranja banke.

Dodatno, pri procjeni upravljačkih informacijskih sistema banke za vrjednovanje u restrukturiranju Agencija će procjenjivati ispunjavanje načela 1.1. - 1.3. iz područja 2.1. Upravljanje te načela 5.2. i 5.3. iz područja 2.5. Informacijski sistemi i zahtjevi za podacima iz dokumenta Očekivanja od banaka u planiranju restrukturiranju.

6. ROKOVI

Agencija očekuje da banka u potpunosti ispuni zahtjeve za razvoj upravljačkih informacijskih sistema za potrebe vrjednovanja u restrukturiranju najkasnije do 31.12.2027. godine, osim zahtjeva koji se odnosi na samoprocjenu iz tačke 5.1. ovih Operativnih Smjernica.

PRILOG 1. Struktura pregleda neophodnih podataka